

8/1/2018

8.1.2018

(i) Printed Pages : 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

8	0	0	2
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	1
---	---	---	---

B.Ed. (Gen.) 1st Semester Examination

1127

**GROWTH AND DEVELOPMENT OF THE
LEARNER**

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.2

(In All Mediums)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 40

Note :- The question paper will have five Units. First four units i.e. Unit-I, II, III and IV will have two questions each and the candidate will be required to attempt one question from each of the Unit-I to IV. Each question carries 8 marks. Unit-V will be compulsory with four short answer type questions set from the whole syllabus of the paper. Each question will be of 2 marks.

Unit-I

1. What do you mean by growth and development ?
Discuss various characteristics of growth and development. 2,6
2. Discuss the general principles of growth and development with their educational implications. 8

Unit-II

3. Discuss the relative importance of Heredity and Environment in child development. 8
4. Discuss Piaget theory of cognitive development with their educational implications. 8

Unit-III

5. Discuss the role of family in cognitive development. 8
6. Explain the role of Printed Media on developmental aspects of children with special reference to adolescents. 8

Unit-IV

7. Define a group. Classify group and its characteristics. 8

8. What do you understand by discipline ? Why does indiscipline grow among students ? 2,6

Unit-V

9. Write short answer type questions on the following ;
 - (i) Factors affecting growth and development
 - (ii) Laws of Heredity
 - (iii) Society in cognitive development
 - (iv) Meaning of caste2×4=8

हिन्दी माध्यम

नोट :- इस प्रश्न पत्र में पाँच इकाइयाँ हैं। प्रथम चार इकाइयों में प्रत्येक में दो-दो प्रश्न दिए गए हैं। विद्यार्थी को एक प्रश्न करना है। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है। इकाई-V में पूरे पाठ्यक्रम में से चार लघु उत्तरीय प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

इकाई-I

1. वृद्धि तथा विकास से आप क्या समझते हैं ? वृद्धि तथा विकास की विभिन्न विशेषताओं का वर्णन कीजिए। 2.6
2. वृद्धि तथा विकास के सामान्य सिद्धान्तों का वर्णन उनकी शैक्षिक मान्यताओं सहित कीजिए। 8

इकाई-II

3. बालक के विकास में आनुवंशिकता तथा पर्यावरण के सापेक्षिक महत्त्व का वर्णन कीजिए। 8
4. पियाजे के संज्ञानात्मक विकास के सिद्धान्त का वर्णन उनकी शैक्षिक मान्यताओं सहित कीजिए। 8

इकाई-III

5. संज्ञानात्मक विकास में परिवार की भूमिका का वर्णन कीजिए। 8
6. किशोरावस्था के विशेष संदर्भ में बालकों के विकासात्मक पहलुओं पर प्रिंटेड मीडिया की भूमिका की व्याख्या कीजिए। 8

इकाई-IV

7. समूह की परिभाषा दीजिए। समूह तथा इसकी विशेषताओं का वर्गीकरण कीजिए। 8
8. अनुशासन से आप क्या समझते हैं ? विद्यार्थियों में अनुशासनीयता क्यों बढ़ रही है ? 2.6

इकाई-V

9. निम्नलिखित के संक्षिप्त उत्तर दीजिए :
 - (i) वृद्धि तथा विकास को प्रभावित करने वाले कारक
 - (ii) आनुवंशिकता के नियम
 - (iii) संज्ञानात्मक विकास में समाज
 - (iv) जाति का अर्थ2x4=8

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ। ਇਕਾਈ (V) ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਲਘੂ ਉੱਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 2,6
2. ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਹਿਤ ਕਰੋ। 8

ਇਕਾਈ-II

3. ਬਾਲਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਉੱਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 8
4. ਪਿਛਾਯੋ ਦੇ ਸੰਗਿਆਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਹਿਤ ਕਰੋ। 8

ਇਕਾਈ-III

5. ਸੰਗਿਆਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 8
6. ਕਿਸੇਰ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉੱਤੇ ਪਿਊਟੋਡ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

ਇਕਾਈ-IV

7. ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ। 8
8. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੀਣਤਾ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ? 2,6

ਇਕਾਈ-V

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਸੰਖੇਪ ਜਵਾਬ ਦਿਓ :
 - (i) ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ
 - (ii) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਧਾਨ
 - (iii) ਸੰਗਿਆਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ
 - (iv) ਜਾਗੀ ਦਾ ਅਰਥ
- 2×4=8